DOI 10.29254/2523-4110-2024-2-173/addition-119-121
УДК 378.147:57

Єрошенко Г. А., Шевченко К. В., Григоренко А. С., Донець І. М., Клепець О. В., Рябушко О. В., Улановська-Циба Н. А., Ваценко А. В., Передерій Н. А., Лисаченко О. Д., Солод А. В., Шарлай Н. М.

ПОЗААУДИТОРНА САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА КАФЕДРІ БІОЛОГІЇ

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

Анотація: *Навички і знання, що набувають здобувачі освіти в процесі навчання у вищих навчальних закладах закладають основи загальної і професійної самоосвіти, придбання нових знань необхідних для всього періоду навчального процесу та творчої діяльності майбутнього спеціаліста. У теперішній час, коли відновлення наукової інформації відбувається дуже швидко, кожній людині, яка бажає продуктивно працювати, треба постійно здобувати нові знання та навички, реалізація яких відбувається, в тому числі, через виконання позааудиторної роботи, що було враховано при проведенні навчального процесу на кафедрі біології шляхом розробки робочих зошитів співробітниками кафедри, які розкривають основи майбутньої професійної діяльності та допомагають здобувачам освіти розвивати логічне мислення.*

Ключові слова: *здобувачі освіти, позааудиторна самостійна робота, робочий зошит, кафедра біології.*

Abstract. *Skills and knowledge acquired by students in the process of studying in higher educational institutions lay the foundations of general and professional self-education, acquisition of new knowledge necessary for the entire period of the educational process and creative activity of the future specialist. At the present time, when the restoration of scientific information occurs very quickly, every person who wants to work productively must constantly acquire new knowledge and skills, the implementation of which takes place, including, through the performance of extracurricular work, which was taken into account during the educational process at the department of biology through the development of workbooks by department employees, which reveal the basics of future professional activity and help students to develop logical thinking.*

Key words: *students, extracurricular independent work, workbook, department of biology.*

Вступ.

Нові стандарти вищої медичної освіти значну частку освітніх програм відводять аудиторній і, особливо, самостійній позааудиторній роботі здобувачів освіти яка є, як відомо, однією з основних характеристик проблемно-орієнтованого типу навчання. Основними завданнями самостійної роботи на кафедрі біології є: закріплення, поглиблення, розширення і систематизація знань, отриманих на аудиторних заняттях, самостійне оволодіння новим навчальним матеріалом; формування та розвиток: – загальних і професійних компетенцій (знань, умінь, практичного досвіду) у рамках освітньокваліфікаціних вимог; – навичок пошуку і використання інформації, необхідної для ефективного виконання професійних завдань; – пізнавально-дослідницьких здібностей, таких, як організованість, відповідальність, ініціативність; – самоосвіти, самостійного професійного мислення, самооцінки і самоконтролю, самореалізації; – навичок міжособистісного спілкування, ефективного спілкування з пацієнтами, колегами, керівництвом [1].

У теперішній час, коли відновлення наукової інформації відбувається дуже швидко, кожній людині, яка бажає продуктивно працювати, треба постійно здобувати нові знання.

Мета дослідження.

Аналіз ролі вищої школи у наданні здобувачам освіти навичок самостійної роботи, що допоможе їм розвивати свої знання у подальшому.

Основна частина.

Самостійна навчальна робота складається з формування прийомів навчальної роботи і використання цих прийомів для засвоєння професійних знань, навичок і вмінь [2].

Самостійна робота здобувачів освіти – це не повна їх самостійність у засвоєнні учбового матеріалу, а особлива система умов навчання, яка повинна бути організована викладачем. Викладач має потурбуватися про планування роботи, створити умови для її виконання, забезпечити інформаційними та методичними матеріалами.

Як самостійну роботу здобувачів освіти на кафедрі біології під керівництвом викладача можна розглядати ведення та заповнення робочого зошита розробленого співробітниками кафедри. Опрацювання альбомів практикумів здійснюється здобувачами освіти поза розкладом занять. Мета роботи з робочими зошитами це – поглиблення, узагальнення і закріплення знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни, а також формування цілісного сприйняття навчального матеріалу, застосування наукових основ при самостійному вирішенні конкретних фахових завдань. Цей вид роботи формує професійний інтерес і компетентність, пробуджує пізнавальну діяльність, виробляє гнучкість мислення, уміння самостійно працювати [3].

Активність здобувачів освіти досягається за допомогою самостійного виконання завдань під контролем викладача, який за результатами перевірки обсягу роботи і обговорення зі здобувачами освіти корегує і спрямовує їх подальшу діяльність.

Разом з тим, керівники надають методичну допомогу здобувачам освіти в оволодінні спеціальністю, досягненні професіоналізму. Робота з альбомами практикумами як вид самостійної роботи є важливим фактором підготовки молодого фахівця. Здобувач освіти набуває навичок і досвіду, які потрібні йому у житті: самостійність судження, вміння сконцентруватися, постійно збагачувати власний запас знань, вміти ціле-

спрямовано працювати. Цю роботу виконують здобувачі освіти початкових курсів, які навчаються володіти певними теоретичними знаннями і практичними навичками [4].

Виконання й оформлення цього виду роботи потребує від здобувачів освіти кропіткої праці у вивченні методичної і наукової літератури, згідно з якою він може здійснювати самоконтроль за послідовністю своїх дій під час навчального процесу.

Контроль за проведеною роботою здійснює викладач, який перевіряє правильність написання ведення робочих зошитів, та екзаменатори, які перевіряють теоретичну обізнаність майбутнього лікаря в певній практичній ситуації [5].

Опанування даного виду самостійної роботи – обов'язковий і важливий навчальний елемент у підготовці майбутніх лікарів. Якість опрацювання робочого зошита свідчить про компетенцію здобувачів освіти про його знання і досвід, уміння практично мислити та виконували практичні завдання.

Ведення альбомів практикумів – це елемент безупинного навчання здобувачів освіти і один із видів самостійного підвищення рівня опанування практичними навичками та засвоєння теоретичних знань з молекулярних основ спадковості та мінливості, оцінки отриманих даних при вирішенні ситуаційних задач, вибору методу профілактики паразитарних хвороб .

Самостійна опрацювання та написання робочих зошитів– це підсумок засвоєння здобувачами освіти теоретичного матеріалу з методів діагностики, , профілактики спадкових та паразитарних хвороб у населення. Знання та вміння правильно визначити обсяг практичних досліджень та використовувати їхні показники для встановлення діагнозу, вміння обирати методи діагностики та профілактики визначають можливість практичної діяльності майбутніх лікарів різного профілю. Виконання цієї форми самостійної роботи дозволяє не тільки краще засвоїти навчальний матеріал, а й збагачує здобувачів освіти досвідом дослідницької роботи, спонукає до активного пошуку відповідей на клініко-теоретичні питання діагностики, профілактики. Самостійна робота спонукає здобувачів освіти до активного пошуку знань, вони швидше опановують практичні навички і вдосконалюють їх [6].

Представлена форма самостійної роботи відповідає наступним основним цілям: розвиває стійкий інтерес до предмету, розширює і поглиблює знання здобувачів освіти з програмного матеріалу, прищеплює здобувачам освіти навички науково-дослідної роботи, розвиває у здобувачів освіти вміння самостійно і творче працювати з науково-популярною літературою, розширює і поглиблює уяву здобувачів освіти про практичне значення профілактики, виховує у здобувачів освіти відчуття колективізму і вміння сполучати індивідуальну роботу з колективною, встановлює більш тісний діловий контакт між викладачем і здобувачами освіти і на цій основі сприяє більш глибокому вивченню пізнавальних інтересів і потреб здобувачів освіти.

Учбові заняття, розвиваючи у здобувачів освіти інтерес до знань, сприяють розгортанню позааудиторної самостійної роботи, і навпаки, позааудиторна робота дозволяє здобувачам освіти використовувати знання на практиці, розширює і поглиблює ці знання, підвищує успішність здобувачів освіти і їх інтерес до навчання.

Ефективним видом самостійної роботи є складання студентами ситуаційних задач з еталонами відповідей до них, що сприяє закріпленню матеріалу шляхом його конкретизації та диференціації, формує вміння активного пошуку і самостійного вирішення проблем.

Студенти отримали завдання зібрати інформацію про певні види спадкових та паразитарних хвороб, що запобігає механічному запам'ятовуванню інформації та допоможе використати її в нетипових ситуаціях. До опрацювання робочого зошита здобувачі освіти повинні подати приклади ситуаційних задая в яких наведені приклади спадкових та паразитарних хвороб.

Невід'ємною складовою самостійної роботи на кафедрі біології – є робота в студентському науковому гуртку, де поєднуються навчально-дослідницька та науково-дослідна робота. Вона сприяє поглибленому засвоєнню певних розділів біології та розширює освітній досвід за допомогою залучення їх до наукових досліджень в академічному середовищі кафедри і вишу. Експериментальна робота активізує здобувачів освіти на пошук шляхів застосування теоретичних знань, розвиває творче мислення, пропагує серед здобувачів освіти різні форми наукової творчості, готує наукові кадри для подальшої наукової діяльності. Результати такої роботи знаходять своє відображення у виступах здобувачів освіти на конференціях різного рівня, де є можливість проявити навички ораторського мистецтва, вміння самостійно міркувати, висловлювати свої погляди на проблеми. Як правило, це цікаві доповіді у вигляді мультимедійних презентацій. Кожний доповідач відповідає на поставлені запитання, бере участь в обговоренні. Критеріями оцінки виступів є їх актуальність, самостійність, викладення матеріалу, отримані результати, наочність, вміння відповідати на поставлені запитання та відстоювати свою точку зору [7].

Цікавим дидактичним засобом у роботі студентського гуртка є проведення навчального експерименту, який забезпечує конкретно-наочний підхід до засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу.

Одним із варіантів навчального експерименту є створення та перегляд мультимедійних презентацій відповідного змісту. Все це сприяє більш глибокому запам'ятовуванню матеріалу, адже відомо, що 80 % відсотків інформації людина сприймає через органи зору.

Висновки.

Навички і знання, що набувають студенти в процесі самостійної роботи у вищому навчальному закладі закладають основи загальної і професійної самоосвіти, придбання нових знань, необхідних для всього періоду творчої діяльності майбутнього спеціаліста.

Література

1. Ieroshenko HA, Lysachenko OD, Hasiuk NV, Bilash VP, Hryhorenko AS. Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk Ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii. Suchasni pidkhody do vykladannia medyko-biolohichnykh dystsyplin. 2022;3-4(79-80):183-86. [in Ukrainian].
2. Syrtsov VK, Aliieva OH, Polkovnikov YuF, Zidrashko HA, Pototska OI. Formuvannia suchasnoho navchalnoho informatsiinoho seredovyshcha na morfolohichnykh kafedrakh u medychnomu VNZ. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2016;2(1):150-153. [in Ukrainian].
3. Riabushko OB, Klepets OV, Ulanovska-Tsyba NA, Kinash OV, Hryhorenko AS. Kompleksnyi pidkhid do profesiinoho spriamuvannia zdobuvachiv osvity pry vykladanni medychnoi biolohii. Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk Ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii 2023;23(1):151-153. [in Ukrainian].
4. Kulachenko BV. Do mozhlyvostei pokrashchennia vykladannia medychnoi biolohii. Materialy XV Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi internet-konferentsii Suchasni kontseptsii vykladannia pryrodnychykh dystsyplin v medychnykh osvitnikh zakladakh; 2022 Lyst 15-16; Kharkiv. Kharkiv: KhNMU; 2022. s. 22-23. [in Ukrainian].
5. Pasholok SP. Vykladannia medychnoi biolohii v umovakh sohodennykh vyklykiv. Materialy XV Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi internet-konferentsii Suchasni kontseptsii vykladannia pryrodnychykh dystsyplin v medychnykh osvitnikh zakladakh; 2022 Lyst 15-16; Kharkiv. Kharkiv: KhNMU; 2022. s.30-31. [in Ukrainian].
6. Miasoiedov VV, Sadovnychenko YuO, Pastukhova NL. Pidvyshchennia yakosti navchannia i vykladannia medychnoi biolohii zasobamy interaktyvatsii predmetnoho dystantsiinoho kursu. Materialy XV Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi internet-konferentsii Suchasni kontseptsii vykladannia pryrodnychykh dystsyplin v medychnykh osvitnikh zakladakh; 2022 Lyst 15-16; Kharkiv. Kharkiv: KhNMU; 2022. s.27-28. [in Ukrainian].
7. Kovalchuk LIe, Mateiko HB, Kitsera NI, Dovhanych NV. Pidvyshchennia yakosti osvity shliakhom profesiinoho spriamuvannia studentiv pershoho kursu pry vyvchenni medychnoi biolohii. Materialy naukovo-metodychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu Aktualni pytannia pidvyshchennia yakosti osvitnoho protsesu; 2022 Ver 23; Yaremche – Ivano-Frankivsk. Ivano-Frankivsk: IFNMU; 2022. s. 75. [in Ukrainian].